

УДК 658

**ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ
ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ**

**FORMATION OF A RISK MANAGEMENT SYSTEM FOR RAILWAY
TRANSPORT ENTERPRISES**

В. Черелюк¹

¹*Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)*

V. Cherelyuk¹

¹*Ukrainian State University of Railway Transport (Kharkiv)*

У сучасних умовах господарювання будь-яка підприємницька діяльність супроводжується ризиками, що можуть виникати на різних рівнях - від операційної діяльності до стратегічного управління. Ефективна система контролю ризикових факторів має вирішальне значення для забезпечення сталого функціонування та розвитку суб'єкта господарювання. Однак, як свідчать дослідження [1-3], вітчизняні підприємства залізничного транспорту не володіють адекватною системою ризик-менеджменту, що створює загрозу значних матеріальних збитків або навіть припинення діяльності.

Головним завданням ризик-менеджменту у підприємницькій діяльності є нейтралізація або зменшення потенційного негативного впливу на економічні показники роботи організації. Це досягається шляхом антиципації ризикових ситуацій та впровадження відповідних профілактичних заходів [4].

У економічній термінології ризик визначається як потенціал втрат або небажаних наслідків, що виникають через фактори невизначеності, несприятливі зовнішні умови або непередбачувані обставини. Дане поняття інтегрує дві ключові характеристики - ймовірність настання події та масштаб її впливу на фінансову стабільність, ділову репутацію та поточну операційну діяльність суб'єкта господарювання.

З бізнес-перспективи, ризик розглядається як сукупність потенційних загроз, здатних:

- перешкоджати досягненню стратегічних цілей підприємства;
- порушувати фінансову рівновагу підприємства;
- створювати перепони для стабільного функціонування.

Процес ризик-менеджменту в сучасних умовах господарювання підприємств залізничного транспорту передбачає послідовну реалізацію п'яти взаємозалежних стадій:

1. Формулювання стратегічних орієнтирів та пріоритетних напрямів контролю ризикових факторів.

2. Чітка ідентифікація об'єктів потенційного ризикового впливу.
3. Вибір та практичне застосування найбільш адекватних методик аналізу ризиків.
4. Реалізація механізмів оперативного впливу на ризикові ситуації.
5. Кількісна оцінка ефективності вжитих заходів.

Ефективна система контролю господарських ризиків має відповідати наступним ключовим вимогам: органічна інтеграція в загальну систему управління економічною ефективністю підприємства; логічна цілісність та відсутність внутрішніх суперечностей; чітка фіксація причинно-наслідкових зв'язків ризикоутворення; забезпечення наявності комплексної аналітичної бази (для: коректної інтерпретації отриманих результатів; обґрунтування управлінських рішень; оцінки продуктивності заходів ризик-менеджменту).

Ефективний ризик-менеджмент у господарській діяльності вимагає пріоритезації окремих груп ризиків. Це обумовлено: значною кількістю потенційних ризикових факторів; обмеженістю доступних ресурсів (трудових, фінансових); неможливістю одночасного контролю всіх існуючих ризиків.

Аналіз та регулювання ризиків підприємств залізничного транспорту доцільно проводити на двох рівнях: операційний рівень – оцінка ризиків, пов'язаних із конкретними господарськими операціями або проєктами; стратегічний рівень – управління сукупністю ризиків, характерних для діяльності підприємства в цілому. Такий підхід дозволяє оптимізувати використання ресурсів та забезпечити цілісність системи ризик-менеджменту підприємства залізничного транспорту.

Ключовим аспектом, при формуванні системи управління ризиками підприємств залізничного транспорту, є облік галузевих особливостей та гнучкий підхід до розробки антиризикових заходів, враховуючи конкретні виклики. Грамотна ідентифікація та контроль загроз – основа успішної бізнес-стратегії, яка забезпечує організації стабільність, конкурентні переваги та розвиток у довгостроковій перспективі.

[1] Рачинська А. В. Сутність та класифікація ризиків на залізничному транспорті. Ефективна економіка. 2016. № 11. <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5267>.

[2] Овчиннікова В. О. Стратегічне управління розвитком залізничного транспорту України : монографія. Х. : УкрДУЗТ, 2017. 427 с.

[3] Obruch H., Dykan V., Kirdina O., Ovchynnikova V., Kalicheva N. Public Management of Railway Transport Development based on the Principles of a Systematic Approach. Scientific Horizons. 2021. Vol. 24. No. 8. P. 98–107. URL: <https://sciencehorizon.com.ua/en/journals/tom-24-8-2021/derzhavne-upravlinnya-rozvitkom-zaliznichnogo-transportu-na-osnovi-printsipiv-sistemnogo-pidkhodu>

[4] Дикань В. Л., Токмакова І. В., Овчиннікова В. О., Толстова А.В. Основи бізнесу: навч. Посібник. Харків: УкрДУЗТ, 2018. 290 с.